

Locuint'a Redactorului:

si'

Cancelari'a Redactiunii:

e in

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Articolle nefrancone nu se voru
nimu decatu numai de la corespon-
denti regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretiuul de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 fl. „ „
Pre anulu intregu . . . 12 fl. „ „

Pentru Romanii'a:

pre an. intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costă 10 cr.

Cuventulu Deputatului Alesandru Romanu

Prostitulu in siedint'a Camerei Representantiloru Ungariei
tenulu la 27 noevre 1868, cu ocaziunea desbaterii ge-
nerale a supr'a proieptulu de lege pentru egal'a indrep-
tatre a Natiunalitatiloru.

(Fine.)

Nu asiu potè partenè neci chiar' proieptulu de
lege recumendatu camerei prin onorab. meu amicu,
condeputatulu Aloisiu Vladu, pentru câ si acelu-a
inca de la 1861 incoçe — mi-s'ar parè unu re-
gresu, cu tote câ, o recunosc, onorabil'a camera
ar fi potutu luà de punctu de manecare, chiaru nu-
mai si in urmare asiomei „verbum nobile debet es-
se stabile“, dupa ce prin acelu proieptu onorab. ca-
mera erà ore-si cum obligata, ma inca si guvernulu
insu-si, pentru câ onorabilulu presiedinte alu comis-
iunii de atunci in cestiunea de natiunalitate, ocupa
asta-di loculu pre bancele ministeriale (Eötvös).

Eu numai proieptulu minoritãtii, lu consideru
a fi aptu spre a potè respunde scopului, pentru câ
acelu-a, padfndu integritatea tiei, multumesce tote
natiunile regnicolari, era pentru limb'a elementulu
magiaru reserveza celu mai stralucitu locu de onore
chiaru asiè precum natiunii magiare inse-si, rolulu
de conducatoriu spre propasirea in libertate; apoi
acestu proieptu nu este cu scaderea nimenui. Celu ce
voiesce mai multu pentru sine, sèu mai putienu pen-
tru alii, unulu ca acelu-a, restalmacindu principiulu
de egalitate, vrè unei pârti sè dèe privilegie, era pre
cealalta vre sè o despoie si de drepturile sale inalie-
nabile.

In acestu proieptu este unu paragrafu, carele
eu espusu la cele mai multe atacuri, si acestu-a este
celu despre „arondare“ (rotundire), eu inse negu câ
acelu s'ar cuprinde ceea ce servece de pretestu, ade-
ca „arondarea unui teritoriu natiunalu.“ In acelu
paragrafu se indegeteza numai ca cu ocaziunea or-
ganisãrii comitateloru si a regulãrii loru d'in punctu
de vedere administrativu, sè se ièe in drepta consi-
derare si natiunalitatea. O rapede privire pre cart'a
patriei nostre pote convinge pre ori si care, câ ac-
sta arondare, regulare a teritoriulu comitateloru, mai
curendu ori mai tardfu, dar trebe sè se face, pentru câ
sunt municipie chiaru si de acele, a le caroru unele
pãrti constitutive, formeza insule intrege si oasuri pre
teritoriulu altoru juridictiunii. Inse, precum dîsei, des-
binarea teritoriala a tiei este numai unu pretestu
in gur'a celoru ce s'au pusu pre terenulu negatiunii.
Eu d'in parte-mi nu ceru teritoriu, neci arondarea
lui, pentru câ natiunea romana are teritoriu, ea nu
flutura in aeru, si acele 2000 de miluri patrate, pre
cari locuesce d'ins'a in amendoue tierete sorori, credu
câ meritèza numele de teritoriu, dorescu inse si po-
fiescu ca pentru natiunea romana si cele lalte natiuni
regnicolare, pre acele teritorie pre cari ele locuescu
in masa compacta, spre asecurarea natiunalitãtii loru
si spre desvoltarea limbei loru, usulu oficiale alu lim-
bei loru sè se reguleze prin lege.

In cele doua proiepte de lege pretotu-indene fi-
gurèza negatiunea stereotipa, fatia cu tote pretin-
siunile drepte: unitate statulu! limb'a statulu! —
Domniloru, Natiunile regnicolari ar' potè sè intrebe
cine este acelu tiranu? cine acelu statu? De nu sun-
temu noi, totalitatea tiei, atunci nu sciu cine este.
Si astfelu se statorisce unu principiu forte periculosu,
chiaru asiè, precum se statorise in nefericit'a epoca,
candu, prin teori'a de espirare a dreptulu, asemene se
decretase morte natiunii magiare. Natiuniloru reg-
nicolari li pote plesni prin minte a respunde chiaru
asiè, precum respunsese natiunea magiara poterii,
care vru sè o sterga d'in numerulu celoru vii. —
Servece mai de parte de pretestu si inlesnirea admi-
nistratiunii publice si a legiurii. Concedu, câ pentru
natiunea, a carei-a limba prin aceste proiepte se de-
cretèza de limba a statulu preste totu si pana la
marginile estreme, va fi intru adeveru mare inlesnire
si usiorare, dar negu câ ar fi spre inlesnirea maiori-
tãtii cetãtieniloru tiei.

Ve aduceti aminte, Domniloru, de acele tempuri
triste candu, cele mai scumpe tesauere a le nostre,
vieti'a si averea nostra devenindu obiecte a le justit-
tiei, in comitate si districte arendatori israeliti erau
intrebuintiati ca interpreti. Proiectele de lege d'in

cestiune inca ni dau una asemene perspectiva, câ-ci
ele admitu, ce e dreptu, traducerea in limb'a natiu-
nale a causeloru de justitia, inse chiaru si acestu be-
neficiu este conditiunatu numai de la spesele proprie
a le partideloru litigante.

In acèsta privintia eu asiè dori, onorab. Came-
ra, ca sè se determine una linea demarcativã, care
sè ni pota aretà, unde se fiesce dominiulu lim-
bei magiare ca limba midi-locitoria, carea s'ar primi
cu tota anim'a d'in partea ori-carei natiunalitãti, si
unde se incepe validitatea limbelor celoru-l-alte na-
tiuni. Daca d'in acestu punctu de vedere cestiunea
se va regulà bine, natiunile patriei nostre voru fi
multumite si patri'a va fi mare si puternica.

Doue capacitãti eminente in artea oratoriei a le
Camerei ne intretienura cu una elocintia rara la des-
baterãea acestei cause. Mi-este cu nepotintia de a nu
riscã cãte-va cuvinte, cãte-va reflessiuni cu privire
la unele expresiuni cuprinse in discursulu loru.

A nume, d. ministru alu culteloru ni presintã
una teoria frumosa a principiulu de libertate. Ori
candu ascultu deductiunile dsale despre unu princi-
piu atãtu de maretu, me sentiescu totu-de-una rãpi-
tu in ceriuri; inse candu e vorb'a despre aplicarea
aceloru deductiuni, me aflu pre pamentulu rigidu
si rece.

Onorab. d. ministru comparã a nume ide'a na-
tiunalitãtii cu ide'a religiunãria. Eu inca credu, câ
aceste doue idee semena multu un'a cu alt'a, doveda
luptele confesiunali, cari nu incetara decãtu dupa
ce cestiunea religiunãria s'a deslegatu pre basea li-
bertãtii diferiteloru confesiuni ca corporatiuni, pana
ce intru inceputu legislatiuniloru nu voiãu, sè desle-
ge acèsta cestiune decãtu pre basea libertãtii confesi-
nali individuali.

Ei bine, cestiunea natiunale nu pote fi deslega-
ta neci ea singuru pre basea libertãtii individuali.

Domnulu ministru mai dîse, câ votulu mi-
noritãtii nu este decãtu unu privilegiu, in care
natiunalitãtãle ar' voi a se infasã ca nisce mu-
mie. Eu sum de parere contraria si dîcu, câ vo-
tulu minoritãtii asecurãza drepturi egali pentru tote
natiunile regnicolari, pana candu cele-l-alte doue
proiecte, unulu alu dlui Deák si altulu alu comissi-
nei centrali, nu sunt decãtu continuatiunea infasã-
rei carea, de la 1836 pana la aceste doue proiecte de
legi a le majoritãtii, a fostu menita a intemeiã domi-
natiunea limbei magiare in Ungari'a. Éca privilegiu-
lu, domniloru, éca mumi'a!

Dnulu ministru alu culteloru adause inca, câ
civilisatiunea amenintia pre natiunalitãtãle mai mice.
D'in partea mea, eu cutezu a contestã acèsta aser-
tiune, si dîcu, câ mai bine sè piãra civilisatiunea
daca ea stinge viet'i'a; ci d'in contra, eu credu, câ ci-
vilisatiunea dã vietia pretotindene, unde radiele ei
vivificatorie potu numai sè petrunda.

Dnulu ministru dîse, câ natiunalitãtãle, cari po-
siedu vitalitate, voru vietiu. Eu credu si marturise-
scu ace'a-si doctrina; dreptu ace'a, caus'a rechiamã-
rei mele nu provine d'in temerea ce asiu avè dora
pentru viitorulu natiunalitãtii mele, câ-ci ea posede
vitalitatea semintlei de carea se tiene si ea porta pre
fruntea sa caracterulu virtosei sale in decursulu a
mai bine de XVII secli: ea, natiunea mea, a resista-
tu emigratiunii poporeloru, si ordele barbare a tre-
cutu preste ea ca-si preste muntii inalti ai patriei sa-
le, fãra inse ca tote aceste vicisitudini sè fia fostu ca-
pabili de a-o infrange; dîcu, Domniloru, eu nu re-
chiamu pentru câ dora mi-asiu teme natiunea, ci
pentru ca atãtu acèsta natiune cãtu si cele-
l-alte sè se pota desvoltã in viitoriu, si ca desvoltarea
loru sè nu fia impedita.

Cel'a-l-altu oratoru eminente fù condeputatulu
nostru Bartal. — Dsa dîse, câ Europ'a are celu mai
viu interesu pentru consolidarea Imperiulu Austria-
cu respective a Imperiulu austro-magiaru. Da, aten-
tiunea Europei este incordata a supr'a acestui Im-
periu, câ-ci se indoiescu multi de puterea vitalitãtii
sale, de unde urmeza naturalmente, câ nimene nu-i
cerca aliantia. Dsa mi-va permite inca una reflessi-
une la punctulu, unde vorbl de ecilibriulu european.
Dupa parerea dsale, Ungari'a este unu punctu insem-
natu alu acestui ecilibriu. Cumcã ecilibriulu Euro-
pei cãtu este de schimbaciosu, o scimu bine cu
totii. — Sant'a aliantia, numita „Belle alliance“,

inca a statoritu unu ecilibriu; inse in epoc'a no-
stra esiste unu altu ecilibriu, si dupa modest'a
mea parere, insu-si imperiulu austriacu nu are
vr'o importantia in acestu ecilibriu, mai virtosu
daca vomu considerã, câ imperiulu nostru are a se
luptã cu nisce idee atãtu de puternice, de cari este
incungiuuratu asta-di d'in tote pârtile. Sè privimu in
laturi, ce vedemu? Vedemu una Italia regenerata...
(Strigãri: Recede!) Putienu am de a mai vorbi (Stri-
gãri: Recede! O voce: Nimene nu recede!); vedemu
una Prusia carea tinde la unificatiune. Dreptu, câ
cèsta d'in urma este cam putienu crutiatoria in ane-
ctãre sale, câ-ci ea nu cere consentiementulu ace-
loru-a, pre cari voiescè a-i anectã; inse aci credu câ
ori-cine va fi convinsu de adeverulu proverbiulu:
„Celu flamendu nu astepta multu imbiatu.“ Vede-
mu inca Romanii'a si Serbi'a. Sè nu uitãmu, Domni-
loru, câ statulu celu mai puternicu d'in Europ'a An-
gli'a, a fostu silitu a cede acestei idee puternice atunci
candu, nu d'in marinimitate ci d'in precautiune, re-
dède Greciei insulele Ionice.

Primii cu bucuria dechiaratiunea dlui deputatu
Bartal, câ dsa nu voiesce privilegie sèu prerogative
si câ ar' fi capabile a renuciã chiar' si la sumele
neinsemnate, destinate prin dieta teatrulu natiunale
magiaru. De-si domni'a-lui este numai alu doilea, ca-
rele in acèsta camera dede espresione unoru dechiar-
atiuni atãtu de ecitabile si juste, primesca totu-si
recunoscint'a mea sincera. Inse parasindu unu tere-
nu ingratu si invehitu alu suspetiunãrei, adeca cum
câ domni'a-lui nu mai considera nascerea ideei de
natiunalitate ca unu productu alu reactiunii, sciin-
du pote pre-bine, câ reactiunea se serverce asta-di de
alii spre scopurile sale, — parasindu, dîcu, acestu
terenu, dnulu Bartal pasiesce pre unu altu terenu
mai periculosu inca, afirmandu adeca, câ caus'a cer-
teloru natiunali zace in gravitatiunile esterne. Dom-
niloru, eu me provocu la istoria. Pentru a potè atacã
integritatea statulu, nu este de lipsa ca cine-va sè
aiba consangeni afara de fruntariile tiei si, intre
cele-l-alte natiunalitãti, provocandu-me cu deosebi la
natiunea romana, desfidu pre ori si cine sè-mi
arete unu singuru casu d'in istoria, candu acèsta
natiune atãtu de torturata sè fia cerutu vr'unu
ajutoriu strainu contr'a patriei sale. — Da,
Domniloru, consangeni ei erau acolo la frunta-
rie, inse ea nu i-a chiamatu neci-odata in ajutoriulu
sèu: acei-a cari au chiamatu pre eroiculu Mihaiu
Voda au fostu Secuii; natiunea romana nu a chia-
matu pre nimene, Domniloru, sciindu bine, câ prin
una asemene procedere ea nu poteã decãtu sè cada
d'intr'o sclavia intr'alt'a, câ-ci poporul si fiii lui,
acolo ca in Transilvani'a, erau considerati pre atunci,
in acea epoca a feudalismulu, numai ca „res.“ Prin
urmare, gravitatiunea esterna nu este unu argumentu
destulu de puternicu, Domniloru, pentru a potè incri-
minã pre cine-va de a avè una intentiune ostile con-
tra integritãtii patriei sale. Inse nece consolidarea
unitãtii statulu nu pote fi conditiunata de la domi-
natiunea unei singure limbe, precum se statorisce
acèst'a in cele doue proiecte; spre ajungerea acestui
scopu se pofiesce unu midi-locu multu mai potinte:
ide'a libertãtii.

Au fostu unii aci, cari s'au provocatu la statu-
rile libere si, in acèsta privintia, chiaru si la Ameri-
c'a. Deca este vorba de una comparatiune, d'in par-
tea mea, eu o primescu, cu tote câ una asemene
comparatiune schiopateza multu; sè ni se dèe inse
libertatea d'in Americ'a, si apoi nu va mai fi cestiune
de natiunalitate.

Cãtu pentru condeputatulu nostru Makray, ca-
rele pare a-si fi aruncatu privirea in vr'unu foiletonu
alu nu sciu carui diplomatu, câ-ci domni'a-lui cunosc-
ce aci chiaru si aliantia intre Romanii'a si Russii'a,
nu potu decãtu a-i spune câ, ne potendu-me laudã
cu relatiuni diplomatice, celu putienu in cãtu am ce-
titu cartea rosã, eu n'am descoperitu acolo nimicu
despre una asemene aliantia; daca inse domnia-lui
crede, câ proiectulu de lege alu majoritãtii este „pana-
ce'a“ adeverata spre inlaturarea periculu ce ar' pro-
duce una atare aliantia — câ-ci este cu nepotintia
ca domni'a-lui sè fia confundatu cuventulu ungurescu
„muzka“ cu latinesculu „musca“, pre carea ar' voi
a-o omori pote cu proiectulu d'in cestiune, dreptu
ecivalinte alu papirulu numitu „Zacher“, — daca,

dîcu, pericolul unei alianțe romano-ruse s'ar' potè delaturà, dupa parerea dlui Makray, prin proiectulu ce lu combatu eu, apoi nu mi pasa, *fa dupa credinti'a dsale.*

Condeputatul nostru Kvassay, numindu pre deputatii cari-si radicara vocea in favorulu natiunalitatiloru de „avocati nechiamati“, s'a servitu de una espressione neparlamentaria; eu i-o pardonezu câ-ci, atacandu pretensiunile natiunalitatiloru, domni'a-lui este consecinte: sub sistemulu lui Bach, domni'a-lui servià statulu ca Gerichts-Adjunct in Beregszász, si se dîce câ atunci erà Germanisatoru; acuma, devenindu Magiarisatoru, precum lu veduramu in discursulu sêu, domni'a lui nu este, precum dîsei, decâtu consecinte.

Eu sustienu câ toti acei domni deputati, cari vorbira acî in numele natiunei slavone (teutiesci), au caditu in smint'a, carea ei s'au indatenatu a-o aruncà altoru-a, si, abstragundu de la procederea loru prin carea ei vatema interesele acelu bietu poporu, eu credu câ domni'a-loru, prin argumentatiunile nebasate de cari se servescu, in locu de a servi causei ce voiescu a promovè, i prejudeca mai multu.

In fine, fiindu vorba de deciderea acestei cause importante, cutezu a chiamà atentiunea onorab. Camere la impregiurarea, câ insu-si dnulu ministru alu instructiunei publice marturisesce in brosiur'a sa „Despre cestiunea natiunale“, câ *acèsta cestiune nu se pote decide prin votulu neci-unei majoritâti*; ea nu se pote decide decâtu pre bacea dreptâtii si a ecuitâtii, asiè precum s'a si promisù mai de multe ori d'in partea camerei. Deci rogandu pre onorabil'a camera, ca sê staruesca a d s'egà acèsta cestiune asiè, ca patri'a sê nu fia espusa unu: periclu, in urmarea carui-a altii sê o desl'ge ca-si Alesandru celu Mare nodulu gordianu, si ca sê nu se adeveresca proverbialu: „*Dum finguli pignant, universi vincuntur*“, suferindu adeca cu totii una dauna immensa prin certele nostre, si ca sê nu se implinesca cuvintele Santei-Scripturi: „*Va veni mirele si nu veti avè oleiu in lampele vostre*“, — primescu proiectulu de lege alu minoritâtii.

Ni-se tramise una informatiune precâtu de detaiata pre atâtu de fusa, relativa la cele petrecute in Zarandu cu ocaziunea instatârii c. Haller si a propunerii proiepteloru de conclusu, alaturandu-se totu odata si testulu ambeloru proiepte, alu Dlui Dr. Iacobu Brendusianu si D. Giurca precum si motivarea acestui d'in urma. De o camdata publicâmu aceste, éra d'in informatiune vomu impartesi unu estratu pentru a se cunosce genesea lucrului si a se intielege laudele diurnaleloru magiare mai vertosu a celoru guvernamentale, cari inse, dandu si noi pareerea nostra le vomu reduce la adeverat'a valore.

Discursulu Dlui Giurca

tienutu la instalarea contelui Haller de comite supr. alu Zarandului.

Onoratu Comitatu Comitatusu!

Este adevoru constatatu de tota Europ'a, cumcâ luptele crunte d'in 1849, au lasatu dupa sine ca urme, nescari semtieminte, desceptate in tote neamurile, cari numai au facutu câtu de putiena parte d'in acelea lupte.

Dupa a mea sciintia intre astfelu de semtieminte desceptate, in prima linia este: semtiulu de natiunalismu, si in a dou'a linia semtiulu de democratismu.

Comitatulu nostru, spre nenorocirea sa, cu voia ori fâra voia inca a fostu atrasu in luptele amintite; deci fâra a potè fi indoiea despre acè'a, inca a remasu, si inca tare calcatu de urmele ce le-am atinsu; ori dara sê dîcu, a remasu tare desceptatu atâtu in semtiulu de natiunalismu, câtu si in celu de democratismu.

Despre restempulu de la 1849 pana la nascerca diploma d'in 20 oct. n'am sê dîcu nimicu; acel'a a fostu unu tempu de apesare egala si prin alte locuri, atâtu facia cu desvoltatulu semtiemintu natiunale, câtu si facia cu democratismulu; cu dreptu cuventu dora asiù potè dîce, a fostu unu tempu de odihna dupa lupta, — in care tempu toti factorii luptei au potutu sê-si dejudece virtutile ori gresielele d'in lupt'a trecuta.

Nu pote fi inse indoiea cumcâ acestu comitatu de la er'a mai noua a vietiei constitutiunale, ce s'a reactivatu prin diplom'a d'in 20 oct. dupa mai multe probe si incercari, si dupa alegerea si aplicarea teorielorulu celoru mai potrivite pentru giustârile de aici, a devenitu dejà asiediatu, si de câtu-va tempu incoce a inceputu sê prospereze.

Da! câ ci justitia, incâtu i-a ertatu incertitatea si nesistemaitatea legiloru materiali si formali d'in tiera, devenise dejà la dominatiunea receruta, — in câtu asta-di se pote laudà acestu Comitatu, câ aici si averea si si person'a este astfelu ascurata, incâtu in acèsta privintia, nu multe comitate d'in tiera potu rivalisà cu Cottulu Zarandului.

Administratiunea publica curge in consonantia cu legile si dispusetiunile generali pentru tota tier'a; si pentru negligintia, acèsta administratiune acusatã quidem ar potè fi, inse un'a atare acusa n'ar' potè fi dovedita de locu.

Cumcâ se recere desvoltare ulteriora in privint'a politica: inca e dreptu; dar' este dreptu de alta parte si acea,

câ precum viète'a constitutiunala d'in er'a noua a acestui comitatu este inca prea scurta de a-se fi potutu face desvoltârile de lipsa in tote directiunile aretate de inaintat'a civilizatiune d'in socialismulu modernu: asiè de alta parte este una fapta trista, cumcâ neci seraci'a d'in acestu comitatu inca nu concede tote desvoltârile care altcum aru fi de lipsa. — Si acèsta seracia nu este de a-se cautà, decâtu in situatiunea geografica a acestui Comitatu.

E, dar' domniloru! am sê vinu la acè'a, cumcâ acestu comitatu in starea lui normala de asta-di a devenitu asiediatu prin factorii sêi naturali, mai preste totu prin fiii besericeii absolutamente preponderante aici, si mai preste totu prin barbati esiti d'in sinulu poporulu romanu, care poporu intr'atât'a de indesatu locuesce acestu comitatu, câtu pre langa beserica lui abiè se afla una beserica rom.-cat. in Bai'a de Crisiu si una beserica rom.-cat. in Baitia, apoi una beserica reformata in Bradu, un'a in Baia de Crisiu, si una filiala in Criscioru, — tote cu credintiosi destulu de rari.

Totu ce esto afara de acèste beserice, este romanu de religiune si este romanu de limba in acestu comitatu.

Ba ar' fi de lipsa de lamp'a lui Diogene, spre a aflà pre care-va si d'intre cei, ce facu parte d'in besericele exceptiunale mai susu dîse, carui-a se nu-i fia indemanateca si idiom'a romana, — pana candu d'in contra abiè la putieni d'intro romanii invetiati d'in acestu comitatu li sunt cunoscute idiomele dominante in besericele straine mai susu amintite.

Si unu ast-feliu de factoru naturale Domniloru! in introducereã stârei normale d'in acestu comitatu a fostu pana acum in lini'a prima comitele supremu de aici, pre carele acestu comitatu de la reactivarea erei noue constitutiunale l'a avutu in person'a candu unui-a candu altui-a, inse totu-de-un'a in person'a câte unui fiu alu besericeii generali de aici, si totu odata a unui barbatu, care a fostu crescutu a-se potè aflà acasa intre cercustârile de aici, — cu ce acestu comitatu a fostu devenitu dejà cu totulu dedatu.

Acum inse deodata vedemu, câ barbatii, ce facu parte in presentu in guvernulu tieriei, prin tramiterea aici a unui comite supremu nou in person'a Dlui conte Haller Sándor, au aflatu cu scopu, — pentru a-si spriginì — pote in cutare directiune, remanerea loru la potere, a-lu suprinde pre acestu comitatu cu unu lucru nenaturalu.

Dîcu nenaturalu Domniloru! pentrucâ nu contradîcu, ca unu guvernù sê aiba atâtu dreptu ca de nu-i place de Petru in sfer'a sa de activitate sê-lu pota inachimbà cu Pavelu; dar' contradîcu otaritu, cum-câ barbatii, cari se afla de presentu la potere, sê nu fia potu aflà d'in tota natiunea romana supusa guvernârii loru unu barbatu, pre care sê-lu tramita aici, si care venindu aici se pota implè loculu factorului naturalu.

Dreptu acè'a, fiindu-câ barbatii, cari facu guvernulu de presentu alu tieriei, prin acèsta fapta a loru, dupa a mea parere modesta, numai chiar' pentru scopurile loru private, si nu interesulu acestui comitatu au potutu face in ceputu unui lucru nenaturalu in acestu comitatu, si acei barbati afara de interesulu loru privatu de a-si spriginì remanerea la potere, cu nimica acceptabilu nu potu justificà inceperca acestui lucru, si in implinirea detorintiei sale avendu detorintia una ast felu de fapta a-o atinge asiè precum acea merita a fi atinsa;

fâra a voi altcum sê facu cea mai putiena neplacere personei Ilus. sale dlui Comite nou numitu, câtra care, ca câtra persona privata, am totu respectulu, am onore a propune, ca sê binevoiesca on. comitetu a primì si a trece la protocolu urmatoriulu conclusu. (Urmèza mai in diosu.)

Proieptu de resolutiune.

Fiindu comitatulu acestu-a in urm'a restituirii mai noue a vietiei constitutiunale readusu prin factorii sei naturali la starea normala de adi in care administratiunea justitiei, in câtu au permisù neprecisele legi positive, s'au radica tu la inaltîmea ce i se cuvine, fiindu person'a si averea ascurata, ér' aministratiunea este in consonantia cu legile si dispusetiunile generali, sustatorie in tiera.

fiindu locuitorii acestui comitatu toti romani, afara de credintiosii, apartienetori parte eclesieloru rom.-catolice d'in Bai'a de Crisiu si Baitia, parte comunitâtorulu besericesci reformate-evangelicane d'in Criscioru si Bradu;

fiindu-câ conformu naturei impregiurârilor de aici, in comitatulu acestu-a numai atare comite supremu pote fi consideratu de factoru naturalu, care e de natiunalitatea romane si d'aceea-si religiune;

fiindu-câ starea mai inaintata a civilizatiunii recere, pre cum aiurea asiè si aici, ca interesele locuitoriloru, in fruntea conducerii vietiei municipale, sê fia reprezentate de unu atare barbatu, care dupa identitatea religiunii si a limbei se pota fi consideratu d'in partea locuitoriloru ca esitu d'in sinulu loru;

fiindu-câ desconsiderarea recerintiei desfasiurate mai in susu, in locu de multumire aru produce amaratiune in comitatulu acestu-a, ér' comitetulu comitatensu nu pote presupune, câ inaltulu ministeriu ar' fi avutu sêu aru avè tendintia d'a procurà locuitoriloru acestui comitatu nemultumire si amaratiune atunci, candu conduit'a acestui comitatu de la restituierea vietiei constitutiunale a fostu loiala intre tote impregiurârile;

in urma fiindu-câ inaltulu ministeriu regescu ung. pote sê si mangaija pe acestu comitatu, fiindu comunu cunoscutu câ intre romanii locuitori in tier'a acèst'a inca se afla mai multi barbatu destulu de apti pentru ca ore-carele d'intro oi se fia

investitu cu demnitatea de comite supremu in comitatulu acestu-a; si chiaru d'in motivulu acestu-a comitetulu comitatensu in dispusetiunea prin carea inaltulu ministeriu reg. ung. a denumitu si tramisu de comite supremu in acestu comitatu in person'a dlui conte Alesandru Haller — pe unu neromanu vede chiaru si fâra voia una desconsiderare nemeritata pentru toti romanii locuitori in tiera:

D'in causele premise acestu comitetu comitatensu dechiarandu de una parte, câ intre neci unu feliu de impregiurâr nu voiesce a-si uità detorintiele de supunere loiala; de alta parte conformu impregiurârilor de aici si detorintiei pentru sustionerea drepturiloru ce i le-au datu constitutiunea tieriei, crede a-si implè chiamarea candu s'adresèza intregulu inaltu ministeriu reg. ung. pentru rechiamarea Ilustr. sale contelui Alesandru Haller de la demnitatea de comite supremu d'in comitatulu Zarandu, si inlocuirea Ilustr. sale prin unu barbatu de natiunalitatea si religiunea romanescã.

Acèst'a se va comunicà toturoru comitateloru tieriei pentru cordiala spriginire. — Baia de Crisiu 1869.

Iacobu Brendusianu

memburu alu comitetulu com. d'in Zarandu.

Proiectu de Conclusu

propusu de D. Giurca.

Pe candu comitetulu comitatensu si-esprime stim'a fatia cu person'a Ilustritâtii Sale nou numitului comite supremu Contè Alesandru Haller; preatunci si-esprime resimtiut câ cu acestu privilegiu nu s'a observatu §. 27 art. 44 anul 1868, care asigurèza luarea in consideratiune a natiunalitatiloru la numirile de comiti supremi, si in privint'a ast'a de a se face representatiune la ministeriu, pentru compunerea carei-a se esmite o comisiune in personele dloru Iosif Hodosiu, Baternay Atila si George Bardosi, avendu acesti-a a substerne la cea mai de aproape adunare de comitetu operatulu spre aprobare, si in care ministeriulu se fia rogatu, câ pre viitoriu la implinirea posturiloru de comiti supremi luandu in bagare de sama legea memorata sê binevoiesca: face sê incete ingrigirile totu-de-una sincere patriotice si natiunali ale acestui comitatu.

Halmagiu, (comitatulu Zarandului) 7 fauru 1869.

Ca pretotindine, asiè si in comitatulu Zarandului misicamintele alegeliloru de deputati — la diet'a pestana pentru ne magiari in adevoru eminosa s'au inceputu deja.

Diu'a de 7 fauru a. c. a fostu una d'intre cele mai insemnate in viet'a Romaniloru d'in cerculu de alegere al Halmagiului, insemnata dîcu: pentru câ in diu'a acèst'a i mani'a toturoru incercârilor draconice ale malcontentiloru nostri spre a ne aduce la desbinare, si cu acèsta ocaziune ca si de alta data triumfã adeveratã concordia intre fratii i unu sange; — triumfã spre a da sê precepta intrigantii, cum câ alegatorii d'in cerculu de alegere alu Halmagiului, câ preste totu Romanii Zarandani in tote impregiurârile, sê fia fostu acele câtu de critice si amenentietorie, prin brav'a loru tienuta si-au sciutu pastrà nepetata onorea natiunala; é ca sê aiba onoratulu publicu sciintia despre tote acèste, permitteti-mi Dle Redactoru, a vi comunicà urmatoriele:

Afara de tota indoiea ni este cunoscutu, cum câ ansã destituirii D. Ionescu d'in demnitatea comitala, n'a fostu de locu lasitatea lui, n'a fostu de locu periclitarea securitâtii publice si personali in acestu comitatu, cu care-lu acusa si ne acusa foiele magiare cu atât'a obrasnicia, — pentru câ acèste afirmatiuni calumniatorie au fostu demintite dejà de insu-si noulu comite Haller cu ocaziunea prandiului de primire datu de câtra magiari in onorea lui.

Alt'a, cu totulu alt'a a fostu bub'a pentru care se demisiunã D. Ionescu, a fostu demisiunarea lui cu intentiune, es pre calea acèst'a, sê se puna pedece realegarei bine meritatorulu barbatu Hodosiu si Borlea de deputati dietali, — inse tare s'a insielatu inaltulu guvernù candu a presupus cumcâ prin delaturarea D. Ionescu, si denumirea lui Haller de comite supremu, si cu spiritulu familiaru alu acestui Toma, a cugetatu câ pe Romanii Zarandani i va potè conduce ca pre nisece oi dupa placutu lui; o nu! chiar' nici atunci candu in loculu celoru 1200 catane i aru fi statu spre dispusetiune tota armat'a honvediana, ma chiaru si tota ostepi mea austro-magiara, — pentrucâ Romanii, Zarandani au fostu, sunt si voru fi pururea ne cutrierati in credinti'a lor romana, si in casu de fortia aru fi fostu mai îgat'a de a si lasà a fi macelãriti pana la celu d'in urma de câtu sê se abata de la credinti'a lor politica-natiunala.

Cum dîsei diu'a de 7 fauru a. c. ca diua cea dantâr d'in cele 14 zile desemnate pentru conscrierea alegatoriloru a fostu o noua si eclatanta dovada a maturitâtii politice romane.

Nu se reversara inca radiete sorelui de demanètia preste orisonulu cercului de alegere alu Halmagiului, pre candu respektivii indreptâtiti la alegere in numeru de mai multe sute inundara utiliele Halmagiului, si pre candu sosisi comisiunea conscrietoria la localitatea desemnata pentru conscriere, vè deai pe fetiele alegatoriloru aspiratiunile spre a ajunge la tier'ta dorita, audiã d'in tote pârtile manifestandu-se nemarginit'a bucuria ce a produsu sosirea fostului ablegatu alu loru Borlea la Halmagiù, spre a tral si olu cu dreptulu sêu spre a se inscrie intre alegatori, — si ca sê nu fia lungu dupa ce in orele ante-meridiali se conscriesera la 400 de alegatori, acèsti-a intruniti cu cei-al-alti mai tardiu sositi, éra si in numeru aproape de 300 alésera o deputatiune d'in sinulu

loru, cari se mērga la cuartirulu Judelui primariu, unde se abatusse D. Borlea, spre a-i face cunoscutu cumcā alegatorii voru sē-lu veda in persona, si pana ce deputatiunea in persoane Dloru Teodosie Mihalovicu, Ioanș Sida, si parinte Ioane Jula se ocupă cu implinirea misiunei sale, in curtea Judelui primariu inundara alegatorii sub stēgulu nationalu care se află espusu la localitatea conscrierii de alegatori — intrestrigatele cele mai frenetice „sē traiēsa Borlea, sē-lu vedem!” — Candu apoi dupa cāte-va minute aretandu-se D. Borlea alegatoriloru si respectiv poporului coadunatu, in numele acestoru-a-lu salutā cetatianulu de profesiune pielarlu Georgiu Mihalovicu, cu cuvintele cele mai insufletitorie, atātu in numele coadunatorulu orasioni d'in Halmagiū, cātu si preste totu in numele celoru adunati d'in mai multe pārti ale cercului de alegere, — si dupa-ce exprimă multieimētia cea mai cordiala fostulu deputatu pentru fatigie si luptele manifestate in decursu de 3 ani in diet'a pestana, lu-rogā ca sē bine voiesca si pre viitoriu a primi a supr'a sa sarcin'a de ablegatiune pentru diet'a viitoria.

Acēsta adresa dupa ce fu urmata de strigate de „sē traiēsa candidatulu Borlea!” luā cuventulu D. Borlea, care dupa ce inainte de tote dede sama despre activitatea sa in diet'a trecuta, precum si despre activitatea sa in congresulu nationalu d'in Sabliu, si dupa ce in cuvintele cele mai bine nimerite multiemi poporului coadunatu increderea pusa in elu, dede apromisiunea cā si cu acēsta ocaziune folosindu-se de increderea poporului, si-va recunoscē de tesaurulu celu mai scumpu a primi a supr'a-si acēsta insarcinaro atātu de onorificia, si a procedē si mai departe pe calea apucata.

Mi-aru fi placutu a comunicā atātu cuventaru D. Mihalovicu, cātu si respunsulu D. Borlea, care d'in urma a storsu lacremele: entusiasmārii nationali d'in ochiū poporului intrunitu, dar' neavendu-le la mana, numai atātu potu spune: cum cā a fostu una d'in cele mai insufletitorie, se inundau fetiele totoruru-a de lacreme, dar' nu pentru cā luptele deputatorulu Romanu au fostu fara rezultatulu realu, ci pentru cā luptele braviloru ante-luptatoriu romanu au avutu unu rezultatulu moralu, care totu-si va triumfā la tempulu sēu in tota splendorea sa.

Dupa tote aceste a urmatu apoi unu banchetu datu de judele primariu Siulutiu, care de si a fostu pregatitu numai pentru cāti-va amici ai lui, venitū la actulu de conscriere, totu-si luara parte mai multi preoti si mireni inteligenti venitū intru intempinarea amiculu sēu Borlea, — firesece cānici aici nu lipsira toastele atātu pentru de nou alegandii deputati Borlea si Hodosiū, cātu si pentru toti ante-luptatoriu nationali.

Se aude cā si in cerculu de alegere alu Bradului s'a facutu dispusetiunile d'in partea intregulu poporu spre a ise face si D. Hodosiū ovatiunile cele mai solemne si cordiale, fiindu intr'asemenca rogatu la primirea insarcinārii de ablegatu dietalu.

Ecā Dic Redactoru si onoratu publicu, rezultatulu demeritulu Contelui Haller de comite supremu in comitatulu Zaranu ce s'eftu a avutu fatia cu intentiunile guvernulu.

Nu potu a nu observā inca impregiurarea, cā ce impresiune buna a facutu in poporu candu D. Borlea fiindu invitatulu prandiulu de instalare alu Contelui Haller i-a spus-o in fatia cu tota francheti'a cum cā elu nu pote participā la acestu prandiu de instalare, si pre candu D. Haller intre cuvinte impuntorie i-a demandatu sē participe, D. Borlea i-a respunsu cā lui nimene nu i pote porunci se manance atunci candu nu i-e fome! si asiē D. Haller a trebuitu sē prandiesca si fara dragulu sēu de Borlea.

Halmagianu.

Oporetiu (in Galicia) 24 ian. 1869.

In nrulu 1. alu „Federatiunei“ 1869. in articolulu d'antātū despre cestiunea orientala, se dice: „Elementulu turcescu dupa ursit'a sa, au trebuitu neaperatu sē ajunga acolo, unde au ajunsu dejā — la disolutiune“, si cumcā „renumitulu scriitoriu istoricu criticu, francesulu Felicianu Colsonu au profetizatu acēsta sorte dura si Austriei.

La acēsta idee mi-mai vinu in gandu unele cuvinte d'in evulu mediu, cari potu face paralel'a in timpul modernu in privint'a susu menitei disolutiuni, adeca cuvintele marzialulu francesu Sully, nascutu 1559, care dice: „Causese disolutiunii monarcieloru sunt: multele si marile biruri (dārile) neglegerea negotiului, agriculturēi, artelorū si meserieloru (manufacture), numerulu mare alu oficialilorū si sustienerea lorū, extraordinari'a potere a celorū imbracati cu acelea oficio; spesele, traganarea si nedreptatea judecatorieloru, trandavi'a (nelucrarea) si inprasciarea (resipiarea) si cāte conducu intr' acolo, vitiositatea si stricatiunea moravurilorū, incurcārile intre pusetiuni (relatiuni), innoirea moneteloru sēu banilorū, nesocotitele si nedreptatitele resboie, despotismulu regentilorū a lorū orba dopindere de la unele persone, a lorū prejudetie intru favorulu unorū caste (privilegiate), lacomi'a ministriilorū si favoritorilorū, despretiurea si indosirea invetiatiilorū, tolerarea abuseloru si neobservarea legilorū bune, in fine multime'a confundatorieloru ordinatiuni si netrebniceloru prescriisuri.“ — Se pare cā dacā ar' victiul Sully asta-di, inca nu ar' fi schimbatu socotint'a sa.

N. G.

D'in comitatulu Hunedorei, 22 ian. 1869.

In tote anghiuurile se vede, cā romanii sunt descepti si lucra cu taria romanēsa pentru sustienerea demnitātii nationalē si acēpta cu grige s'auda sunandu or'a manturii, care l'aru scapā de acēsta grige.

Spiretele totoruru d'in comitatulu nostru contemplēza asupr'a miscāriloru d'in alte comitate — ce facu altii, ce avemu sē facemū noi? Nu numai noi romanii ci chiaru si magiarii suntū ingrigiti, inse grigea acēst'a nu i impedece a lucrā intr'acolo, ca ol'a lorū sē fierba bine la foculu romaniloru delaturandu vasulu romanulu, ca remanendu mancarea lui nefierba, romanulu sē piēra de fome langa bucatele ce i-le-au datu Ddieu.

Cu dorere trebuie sē marturisescu, cā impregiurarea acēst'a inca nu fu in stare a deschide ochiū romaniloru Hunedorei, pentru ca sē-si veda, de sorte. Si de unde provine acēst'a? Dora n'avemu barbati? Avemu atātu de multi ca alte comitate, — numai iniciativ'a, energi'a sē nu dīcu patriotismulu, lipsescu la noi. Numai unulu sē radice stendardulu intereseloru nostre nationali si sē-lu porte cu curagiu si demnitate, si toti i voru urmā. — Dar' cine sē incēpa? I stā in liber'a vointia ori-cui. Suntū inse unii chiaru oblegati prin trecutulū lorū, dēca mi-e permisa acēsta spresisiune, si unulu d'intre acēsti-a aru fi D. Georgiu Ciacianu v.-prefectulu acēstui comitatu, cas'a Dsale a datu locu mai multorū consultārū intretinute de romanii d'aici. Sunt multi altii cari asemenea aru potē initiā, unele impregiurāri inse i retienū a pasū in publicu (Nu ni potemu inchipū impregiurārile, cari aru dispensā pe cutare romanu de la implinirea detorintieloru sale facia cu natiunea si patri'a sa? Red.) cu tote cā esperinti'a si conosciētie lorū aru potē ajutā multu causeloru nationalē. Indiferentismulu la noi devenū unu morbu generalu. Simtīmu, dar' nu judecāmu.

La an. 1861 d. Ciacianu erā intre luptatoriu causeloru nationali, si zelulu lui a contribuitu multu la cāte bune s'au mediocitu atanci. Entusiasmulu inse a disparutu. Gurele rele vorbescu, cā la 1861 a facutu ce a facutu numai pentruca sē lu alēga de v.-comite, er' d'atunci este numai semi-romanu nucumva sē cada d'in grati'a ungarilorū. Nu vomu judecā in cātu suntū adoverate asertiunile acēste, atātu-a inse scimū, cā altii neci atātu-a nu facu cātu face elu, si suntemu aplecati a crede cā Dsa ca romanu n'a lucratu in contr'a romaniloru d'in acēstu comitatu. Neplacerea ce pote esiste intro dsa si alta persona de asemene de caracteru nu impedece pe d. v.-comite a lucrā in favorea intregulu comitatu.

Unu magiaru fruntasiu, avendu onorea a prandi la d. Ciacianu, ni spune, cā d. v.-comite ar' fi dechiaratu, cā indata ce se va fini procesulu in caus'a v.-comitelu Olteanu va demisiunā si numai etunci se va pune in fruntea romaniloru si va lucrā in interesulu acēstui comitatu. De este acēst'a adeveru, apoi i potu spune, cā noi nu dorimū demisiunarea dsale ci voimū sē-lu vedemū in fruntea romaniloru si pana-ce e in oficiu, lucrandu in favorea romaniloru si a causeloru nationalē, pentrucā oficiulu lu-porta ca romanu si pentru romanu, cā-ci comitatulu nostru e romanescu er' nu ungurescu.

Ar' fi forte de doritu, ca in comitatulu nostru inca sē se tiena mitinguri, ca sē scia si tieranulu d'in colibe dorere a generala, sē scia de bucuri'a ce ni se face fara noi si vointi'a nostra, — sē cunosca pre cei ce se interesēza si de elu, nu numai la mandatatiuni si publicari de ordinatiuni etc., cā-ci altu-cum vomu remanē de progresulu ce se face in partea altoru-a, si vomu fi calcati.

Intrunirile, o cātu de multu aru radicā pe bietulu poporu d'in ignorantia ce-lu apēsa. Dacā i descriū sorte tre-cutu, lu mangzi ca unu venitoru mai ferice, elu trasare, se descēpta, si suspina: De ce ore romanii nu potu ajunge ca altii a fi domni in tier'a lorū? mai nainte erāu domni nemtii, acum sunt ungarii, — de ce nu si romanii?! Dacā li spuni caus'a, eschiama oftandu: Domne, vina imperati'a ta!

De alta parte se pare cā romanii d'in capital'a comitatulu credū, cā provincialii voru urmā in tote poltici'a duminiei-loru de pana acum, cā ce'a ce tiesu ei la olalta sē fimu detori a o primi cu aplecatiune, — dar' acēst'a nu o cre-deti Dloru, cā-ci trebuie sē luāmu sama cā sub siuba inim'a pote fi mai curata mai romana de cātu su caputurile blanitesisnorateale Dnloru d'in capitala. Si de cum-va interesulu generalu intr'adeveru vi zace la inima, apoi strigati cu mine ca: Romanii d'in comitatulu Hunedorei sē se adune cātu mai curendu la unu mitingu in capital'a comitatulu, pentru a se consultā despre interesele sale.

Unu romanu d'in cottulu Hunedorei.

Prea umilit'a rogare cātra Domnulu Vicespanu I. alu Carasiului Alesandru Makay in Lugosiū.

Fiindcā in comitatulu nostru s'a datu limbei romanesci dreptulu ca pandurii, cari stau l'a strage, sē pota strigā Comand'a romanesc: „schimba“, pandesce, fii desceptu!“ — precum adeca se striga si asta-di in Lugosiū, fiindcā Comitatu Carasiului, de si de la 1 ianuariu 1869. incoce are doua Tribunale unulu in Lugosiū, altulu in Oravitia, a remasu unulu si acēl'a-si comitatu, — si trebuie sē avemu pe lenga asemenea detorintie si asemenea drepturi, fiindcā mai departe noi pandurii, cari suntemu in slujba la tribunalulu d'in Oravitia, nu potemu avē mai putienū dreptu, decātu pandurii d'in Lugosiū:

ne rogāmu cu tota umilinti'a de Mari'a vostrā, sē binevoiti a ne lasā si noe aicea in Oravitia dreptulu usuatū in Lugosiū, ca in locu de „váltsef“, „vigyáz“, „ébrén légy!“ sē potemu strigā si noi romanesc: „schimba pandesce, fii desceptu!“ cu atātu mai vertosu, cā-ci romanesc scimū cu totii, dar' unguresce nu ne pricepemū nici noi

pre noi, cu atātu mai putienū ne pricepu arestantii si locuitorii d'in Oravitia.

In urma ne mai rogāmu de Mari'a vostrā, cā dacā nu suntemu in stare a invetiā bine comand'a unguresca, si nu o potemu exprime curatu unguresce, — sē nu ni se mai dēe drumulu precum s'a intemplatu mai al-altaeri cu unulu d'intre noi, cā-ci vedemū, cumcā Ungari'a de si pandurii d'in Lugosiū striga comand'a totu numai romanesc, pana acuma n'a perdutu prin acēst'a nimica d'in poterea sa europena.

Oravitia 15. febr. 1869.

Pandurii de la tribunalulu comitatensu.

Dispusetiuni introductorie (transitorie) ale Bancēi generale de asecuratiune reciproca „Transilvani'a.“

(Aprobate de inaltulu Ministeriu reg. ungurescu de comerciu cu dat'a d'in 1 iuniu, Nr. 7649 d'in 1868 — cu consensulu inalteloru Ministerie de finantia si justitia.)

1.

Fondulu de intemeiare.

Fondulu de intemeiare consta d'in Trei sute de mii fiorini (300,000 fl.) v. a., cari se impartu in 3000 actii de cāte una suta fiorini (100 fl.) v. a. Fondulu acēst'a se procura in calea subscriptiunei si servece spre asigurarea si acoperirea speseloru preliminarē, a cheltueliloru de organizare si in genere a tuturoru speseloru si periceloru rezultatorē d'in orgnisatiunea, deschiderea si conducerea societātii.

2.

La subscriptiune sunt a se depune diece procente ale sumei subscribe si subscriitoriulu trebuie sē se oblege de a mai plati inca douē dieci procente inainte de activarea societātii si a mai plati inca si mai departe pana la implinirea sumei totale dupa actiile subscribe. Acēste solviri suplinitorie voru urmā la provocarea consiliulu administrativu in rate lunare de cāte 10%, dupa inceperea activitātii.

La solvirea ratei antāie de 10% se dā subscribentelu unu biletu interimalu pe atāte actii, cāte a subsemnatu. La solvirea celorlalte 20% se estradau insu-si actiile provideute cu adeverirea platii. Solviriile mai tardie se cuitēza in deosebi.

Daca o solvire ceruta, nu se raspunde, atunci decadu sumele dejā platite in favorea fondulu de spese alu societātii (art. 51 d'in partea generala), si actiile respective remanunula, fara de nici o valoare. Administratur'a societātii pote atunci se omite, in loculu la atari actii, altele noe.

3.

Actiile fondulu de intemeiare suna pe numele subscribentelu si facia cu societatea ele au dreptulu de obligatiuni cu prioritate. Sumele, cari s'au platitu pe acele, se privescu ca unu imprumutu datu societātii. Dupa acestu imprumutu se dau 6% interese si afara de acea se scotu in totu anulu d'in totalulu venitu curatu 15%, cari se impartu apoi pe actiile fondulu de intemeiare ca dividende.

4.

Pana la activarea societātii garantēza fundatorii, respective membrii administraturēi supreme, pentru sigurantia si bun'a intrebuintiare a sumeloru incurse la fondulu de intemeiare. Dupa activarea societātii garantēza pentru implinirea totoruru oblegaminteloru primite facia cu fondulu de intemeiare, societatea intrega.

5.

Replatirea fondulu de intemeiare se face prin sortire anualā de actii.

Numerulu actiiloru ce sunt se vina la sorte sē orientēza dupa proportiunea castigulu rezultatu. Cu tote acēste se potu sorti pe anu numai atāte actii, ca capitalulu actiiloru inca neasortite si sum'a fondulu de garantia stabilitu (art. 46 d'in partea generala) sē deē impreuna celu putienū sum'a primitiva a fondulu de intemeiare.

Sortiturile se facu nemidlocitu dupa tienerea adunariloru generale ordinare ale societātii si actiile trase se rescumpēra indata.

Cu diu'a sortirei incoeta pentru actiile trase atātu interesele, cātu si dreptulu la castigu.

6.

Inceperea activitātii societātii.

Indata ce s'au subscribe celu putienū una mie de actii la fondulu de intemeiare in conformitate cu articolulu 2. si s'au platitu acelea 30%, institutulu pote se-si incēpa asecuratiunea contr'a pericelulu de focu (sectiunea I.) La intrarea altoru una mie de actii se pote incepe si despartimentulu asecuratiunei pe viētia (sectiunea II.) Despartimentale de asecuratiune contr'a dauneloru de grandina si transportu (sectiune III. IV.) se voru potē pune in lucrarea numai dupa venirea la infiintiare a intregulu fondu de intemeiare. Afara de fondulu de intemeiare se cere pentru inceperea lucrāriloru in sectiunile singuratece, ca pentru fia-care d'in ele sē se asigureze ore-care suma minimalā de participārū insinuate.

Ca atare suma minimalā este a se privi

Sectiunea I. ramulu focului:

a) despartimentulu pentru asecuratiuni reale-speciale si mobile, dacā s'a insinuatū pentru asecuratiune unu pretiu totalu de obiecte de unu milionu fiorini v. a.;

b) despartimentulu pentru asecuratiuni reale-comunale, dacā s'au dechiaratu a luā parte una suta comunē.

Sectiunea II. ramula asiguratiunii pe via:
daca s'au imbiat respective insinuat de declaratiuni de participare la asigurari cu celu putieniu trei sute de mii flor. v. a.

Sectiunea IV. ramula transportului:

daca iau la societate parte diece membri admisibili dupa art. 6. alu determinatiunilor statutare (case negociator-esci, speditori si asiedieminte de transportu ori comunicatiune).

7.

Consiliulu administrativu.

Membrii comitetului fundatoriu romanu, in conformitate cu dispusetiunile articliloru 26. pana inclusive 32. ale partii generale, in functiunile consiliului administrativu ordinariu cu tote drepturile si obligamintele atribuite lui in puterea statutelor. Intregirile eventuali se voru face prin conclusulu membriloru aflatori.

Pe timpulu celoru d'antâiu trei ani ai societâti esirea de a patr'a parte a consiliariloru administrativi (art. 27. d'in partea generala) se face prin sorte.

Pentru cei d'antâiu patru ani ai societâti alegerea presiedintelui se face asemenea prin consiliulu administrativu.

Pretulu marceloru de presintia ale consiliariloru administrativi (art. 41, partea generala) pentru timpulu pana la prim'a adunare generala se defige prin conclusulu consiliului administrativu cu privire la estinderea afaceriloru.

8.

Comitetulu pentru revisiunea computelor.

Pentru periodulu de computu pana la cea d'antâia adunare generala comitetulu pentru revisiunea socotelor se denumesce totu prin consiliulu administrativu.

Romani'a.

D'in siedint'a de la 24 ian. st. v. camerei deputatiloru.

Dupa una discutie mai multu de natura personala, D. Buescu anuncia dlui ministru de resbelu una interpelatiune relativa la generariulu Macedonchy, care, fiindu in pensiune, s'a rechematu, in activitate. — D. primu ministru declara ca jurnalulu consiliului ministriloru referitoriu la acesta cestiune se va publica, ca adunarea se cunoscă cestiunea. — D. G. Brateanu desvoltandu interpelatiunea sa privitoria la rechemarea misiunii franceze, dice, ca retragerea misiunii franceze nu crede a se fi facutu d'in bunavointi'a imperatului Franciei ci „acea e provocata de noi.“ — D. primu ministru declara, ca a invitat pe agintele romanu de la Parisu a da relatiuni in privint'a rechemarii, si dsa a respunsu, ca acesta nu este una cestiune de ostilitate, — acesta a disu-o d. marchis de Lavalette. — D. Holbanu propune motiunea: „Camer'a regretandu rechemarea misiunii franceze, trece la ordenea d'lei.“ Camera in unirecu ministeriulu o primesce.

D. Presiedinte alu Consiliului. Pre catu guvernulu actualu se falesce pentru succesele care le a avutu in cestiunile internatiunali, pre atatu nu pote se se felicite pentru succesulu care-lu are in tiara. Dloru, candu barbati de verst'a nostra se insarcineza a lua o mostenire asi de grea ca cea luata de noi, fiti bine incredintati dloru, ca acesta s'a n'amu facutu-o ca se ne falimu, cum amu spusu-o si in alte ocasiuni, pre fotelurile nostre de ministri. Credeamu ca suntemu chiamati a face unu mare servitiu tieriei nostre, a pune unu capetu luptelor nostre interioare, care lupte negresitu — facundu-se intre frati — nu facu de catu se slabesca Romani'a intreaga. Vedemu inse cu mare parere de reu ca n'amu isbutitu a indeplini detorint'a nostra. Unii au votu si voiescu a ne intrebutia ca instrumentu de resbunare in contr'a acelei partite de care au avutu dloru se se planga in cursu de duoi ani. O alta partita, dloru, voiesce se simu orbesce supusi la a sa vointi'a. Astu-felu nici o miscare nu potemu face; ca-ci, deoa nu este pre deplinu dupa placulu unoru-a seu altoru-a, se nascu de indata cestiuni de interpelatiuni, de discutii. De esemplu ati avutu adineora o interpelare carea s'a anuntiatu in privirea rechemarii unui vechiu si bunu ostasiu a generalului Macedonschi.

Acesta interpelare se face fiindu ca nu i place Dlu Buescu ca n'amu venitu se ceremu voi'a dsale, — par'-ca noi amu venitu aci se ceremu voi'a cui-va ca se potemu pune in lucrare greatu'a misiune ce ni-amu luatu a supr'a-ni si ca se nu potemu esecuta ce va, deca nu place unui-a d'in dvostre. Acesta situatiune devine atatu mai dificila, candu sunt opiniuni diametralmente opuse. Dara noi, dloru, amu venitu aci ca se consultamu consciint'a nostra. Asiè dara pre cata vreme nu amu potutu face, cu tote sacrificiele nostre, dupa placulu unei-a seu altei partite, suntemu amenintati si amu prefiratu ce-va mai bunu. Candu vomu veni dara, Domniloru, pre bancele de deputati si vomu fi pre deplinu liberi, vomu areta un'a d'in cauzele de capetenia care ne au decisu eri a rogâ pe Mari'a Sa Domnitorulu se primesca demisiunea nostra. Nu voimu se simu acei-a cari se aduca o catastrofa, preste tier'a Romanesca. Amu fostu amenintati de acesta catastrofa si amu crediutu mai bine se ne retragemu si se incredintamu misiunea altoru omeni cari potu impedece acestu reu. Asiè dar', pe cata vreme noi nu potemu primi a jucâ rolulu nici de gade nici de solavi, suntemu nevoiti a ne retrage.

Domniloru, sunt asta-di diece ani, totu in diu'a de 24 ianuariu amu incungiuratu unu reu care amenintia Romani'a. Da, dloru amu incungiuratu acelu reu si ori cine este sinceru trebuie se recunosca ca in adeveru amu incungiuratu reulu si de aceea credu ca si adi voiu incungiurâ reulu lasandu pe

alti barbati mai competinti se conduca afacerile tieriei. Vomu areta Domnitorulu care este opiniunea nostra, si chiaru adi amu convocatu consiliulu ca se pota avisâ Inaltimea Sa.

Voci. Se urmâmu bugetulu inainte. Bugetulu e alu tieriei.

D. Presiedinte. Onor. d. Presiedinte nu voiesce a urmâ lucrârele inainte adi?

D. Ministru Presiedinte. Dloru, noi suntemu la ordinile Adunârii. V'amu aretatu situatiunea, v'amu spusu ca adi avemu se depunemu demisiunea nostra in manele Domnitorului, ca-ci amu crediutu ca suntemu mai constitutiunali puindu pe Adunare in positiune de a fi lamurita a supr'a situatiunii tieriei.

D'in siedint'a de la 25 ian. st. n. a camerei deputatiloru.

D. Prim-ministru declara ca M. Sa a insistatu pre langa cabinetu se-si retraga demisiunea si se faca unu nou apelu la patriotismulu cameraloru. Dsa dar' roga in numele cabinetului pre adunare a le da unu votu de incredere seu de neincredere, a li declarâ deca le voru sustienè seu nu actele dloru, acte care sunt forte grele.

Chitiu se mira, cum de ministeriulu cere votu de incredere de la camera, candu acelu-a este in posesiune. — D. primu ministru afirma, ca caus'a retragerii ministeriului este declaratiunea dlui Ionu Brateanu, ca ministeriulu actualu nu pote contâ la majoritatea camerei. — Dupa una discutie indelungata,

D. I. Bratianu dice: D. Ministru cere votu de incredere, dar' ore pana acum Camer'a n'a avutu incredere? Dsa declara ca are incredere in ministeru, dar' si-reserva dreptulu de a nu sprigini actele gresite ale lui, declina ori-ce responsabilitate pentru faptele sale si in fine ca nu voiesce caderea ministeriului, dar' unele fapte sunt vatematorie. Dovada ca camer'a are incredere, e ca numai d. Carpu s'a pronuntiatu contr'a.

D. Prim-Ministru roga pe adunare a confirmâ printr'unu votu cele declarate de d. Brateanu. — Votarea se intempla, 89 pro, 4 contr'a 6 se-abtenu.

D. Primu ministru multiamesce camerei pentru votulu de incredere ce i a datu, si candu d'in gresie la va face o fapta ilegale, elu este la dispusetiunea camerei si va indrepta gresielele ce ar' comite. (Estr. d „Rom.“)

Cand impartesimu aceste. camer'a deputatiloru Romani'e este disolvita dejâ in urm'a incidentului viforosu, intreventu d'in caus'a rechemarii generariului Macedonsky (pensiunatu de 5 ani) la servitiu activu d'in partea guvernului, in contr'a legii si a votului camerei.

Noutati Straine.

GRECIA. Walewsky s'a re'torsu la Parisu dar' nu cu respunsulu Greciei. Cabinetulu d'in Atena a declarat ca se alatura declaratiunii conferintiei inse — cu ore-cari conditiuni, cari le va desfasura in respunsulu seu, ce va urmâ in scrisu nu preste multu. Conferintia va tienè siedintia in septeman'a acesta, — Lavalette a declarat cu tota resolutiunea, ca relatiunile bune intre Grecia si Turcia se voru restaurâ (?) in scurtu, ca-ci noulu cabinetu Grecescu e condusu de spiritulu pacii. (Numai ca dlu ministru Lavalette se pote si insiela in vederile sale.)

„Morning Post“ spune, ca pusetiunea regelui George este forte amenentiata, poporulu Atenei este iritatu multu in contr'a lui. — Procedur'a cabinetului Zaimis a atinsu reu aspiratiunile natiunale ale eliniloru. Zaimis va face unu apelu la natiune, dilucidandu situatiunea si consideratiunile, cari l'au indemnatu a se alaturâ concluseru conferintiei.

GERMANIA. In siedint'a d'in 13 fauru a casei boieriloru (in Berolinu) s'a discutatu a supr'a confiscarii bunuriloru esregelui Georgiu (d'in Hannover'a) si a principelui electore de Hessen, Bismark declarâ ca pactulu d'in septemvre 1867 n'a fostu unu contractu privatu ci unu actu de statu, contrasemnatu, n'a fostu actu de pace ci de armistitiu, pe care regele Georgiu nu l'a respectatu. — Antecesorii lui Georgiu au alungatu pe Stuarti fara a-i desdaunâ. — Membrii diferiti ai casei bourbone fure alungati d'in Francia, Spania si Sicilia si n'au capetatu desdaunare, pentru ca ei ar' intrebutia-o spre a compune legiuni pentru a-si recastiga tronurile. — Noi n'amu intreprinsu resbelu cuceritoriu ci defensivu in contr'a unei coalitiuni mari, care tindea a umili pe Prussia si a intrude a supr'a Germaniei constitutiunea d'in 1863 si congresulu d'in Francofurtu alu domnitoriloru. Prin anessarea Annoverei n'amu cercatu consciste, ci, asigurarea venitoriului!

Se dice ca Hohenlohe ar' avè misiunea d'a mediu-loci confederarea statelor germane d'in Sudu.

Varietati.

*(*Auditi romaniloru!*) In gimnasiulu reformatu d'in Orastia studintii romani numai in haine unguresci potu face esamene, altu-cum nu li este ertatu!! Ni vinu in minte tempurile negre candu romanului i era opritu a portâ camesia si ismene de giolgiu. — Suntemu informati ca tinerimea romana de la acelu gimnasiu este cercata prin totu

feliulu de mediu-locu pentru a trece la religiunea reformata si astu-felu a se deslipi de sinulu cei-a laptatu — de natiunea romana. Astragemu atentiunea parintiloru interesati a supr'a impartasiriloru a cestoru-a, cari in acesta epoca de auru a constitutiunismului magiaru merita tota atentiunea.

*(*Literatura.*) Piat'a librariloru europeni s'au inavutitu cu unu opu interesantu, Adolf Laun e autorulu cartii intitulate „Dichter Caractere“ (Caractere de poeti), in care ni se desvelescu cu multa esactitate biografiile caracteristice ale liriciloru: Chénier (anteluptatoriulu romanticismului francesu), Beranger (creatoriulu chansonelor), Burns (liriculu anglesu), Gray Luis de Leon (apostolulu liriceii natiunale in Spania, unde se incubase italianismulu), Günther (liriculu natiunale alu Germaniei), Bryant (alu Americiei) si Chamisso (care redescapta ir'a natiunala francesca in butulu influintiei germanismului).

*(*Diet'a Croatiei e conchiamata pre 1 martiu a. c.*)

*(*Statutulu advocatiulu in Transilvani'a.*) Dupa cum ni spune „Kol. Közlöny“, in juredictiunile cari sunt supuse tablei reg. d'in Transilvani'a, ca alu doilea foru apel, preste totu fungeza 129 de advocati, d'intre acesti-a in comitatulu Clusiuulu 18, in Dabac'a 7, in Solnoculu infer. 2, in Alb'a infer. 18, in Alb'a super. 6, in Cetatea de balta 5, in Huniador'a 12, in Turd'a 12, in districtulu Fagarasiulu 5, in Scaunulu Muresiulu 24, in Odorheiu 10, in Trei scaune 10, in scaunulu Cicu 5, era in scaunulu Ariesiulu si in districtulu Nasaudulu neci unulu!

*(*Ni se scrie:*) Cele ce se impartiescu dupa „P. Napló“ in urulu 9 alu „Federatiunii“ despre miscârile electorali d'in Satu-mare, nu sunt alta decatu mistificare. Alegatorii romani d'in cerculu Carasieulu nu sciunemica despre conferintia d'in Satu-mare, cu atatu mai putienu cunoscu programulu Dlu A. Buda. Cele impartesite in corespundint'a d'in Satu-mare a „Fed.“ sunt adeverate. De almintre credemu, ca programulu Dlu A. Buda, ce si-lu va face la atare casu, va conveni cu principiile natiunali ale romaniloru satu-mareni. — Unu romanu satu-mareanu.

*(*Pasia Fuadu,* marele barbatu de statu alu Turciei moribunde, mori in 12 fauru an. cur. in Nizza. Elu a nascutu in 1814 in Constantinopolea, tatalu-sèu Izzet Efendi Kitesgrade ocupâ locu intre poetii musulmaniloru, Fuadu ca june inca delectâ lumea turcesca cu scrierile sale poetice si scientifiche, apoi s'a facutu medicu, dupa acea diplomatu si ca atare caletori prin tota lumea civilizata. A lasatu dupa sine una avutia mare.

Sciri electrice.

Madridu, 14 fauru. In Galicia s'au ivitu de nou bande socialistice. Guvernatorulu d'in Cuba cere subsidiu.

Parisu, 15 fauru. „Sicel“ publica unu articlu energicu contr'a Prussiei, dicundu ca furia diurnaleloru prusesce trebuie se impla Europ'a cu neincredere. De la Prussia nu se pote acceptâ nemic'a in favorea libertatii, pentru ca ea insiela pe Germania dându-i numai legi aristocratice. Prussia tiese intrige pretotindene, atatu in Boemia, catu si in Muntenegru, Romani'a si Egiptu. Germania merita unu sorte mai favorabila, decatu carea i croiesce Prussia.

Vien'a, 15 fauru. Prussia a provocatu pre Bavaria a esoperâ, ca Wurtemberg'a se intre in federatiunea de sudu su conducerea Bavariei.

Bucuresci, 15 fauru. Dlu de Lavalette a respinsu cererea Romaniei relativa la desfiintarea juredictiunii consularie. In Oltenia domnesce iritatiune.

Mostar, 14 fauru. Principele Nicola se ascepta pre 20 l. c. in Cetinie. Se dice ca ar' veni cu d'insulu si unu comandante rusescu.

Constantinopole, 15 fauru. Padiisahaulu Persiei amenentia cu una invasiune pre teritoriulu turcescu. Port'a ordonèza trupe catra marginile imperiului.

Vien'a, 15 fauru. „Pressa“ de asta-di dice, ca Delyannis al-alta-eri a adresatu reprezentantiloru Greciei una cerculare prin care i incunoscintieza de spre primirea declaratiunii, si apera politic'a guvernului.

Berolinu, 15 fauru. Asta-di s'a deschisu camer'a federatiunii de nordu. Cancelariulu federatiunii a prezentatu proieptele de lege. „Staatsanzeiger“ publica legile referitorie la confiscare.

Parisu, 14 fauru. Diurnalele guverniali desfiintaproba conduit'a cabinetului belgiu cu privire la votulu camerei de acolo asupr'a câiloru ferate. Elu dice ca respectivulu proieptu de lege ar' fi inspiratu de una temere neescusavera, si e contrariu interesulu lui de desvoltare a relatiuniloru internatiunali.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:

ALEXANDRU ROMANU.